HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואי מייתי במקודשת איפסילו להו בלינה חזקיה אמר א) [א]כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת וגזירה שמא יאמרו לדעת נתקדשו א"ר ינאי א"ר זירא אפילו תימא [ב]יש שיעור למים וכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת וגזירה שמא יאמרו לקידוש ידים ורגלים מלאן: נשפכה או נתגלתה כו': ואמאי ליעביר במסננת לימא מתני' דלא כר' נחמיה ב)דתניא ג) [ג]מסננת יש בו משום גילוי אמר רבי נחמיה אימתי בזמן שהתחתונה מגולה אבל בזמן שהתחתונה מכוסה אע"פ שהעליונה מגולה אין בה משום גילוי מפני שארס נחש דומה לספוג צף ועומד במקומו אפילו תימא רבי נחמיה אימר דאמר ר' נחמיה להדיוט אבל [ד]לגבוה מי אמר ולית ליה לרבי נחמיה [1]הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך אמר ה' צבאות:

הדרן עלך לולב וערבה

החליל [ה]חמשה וששה זהו החליל של בית השואבה שאינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב:

גמ'

ואי מייתי במקודשת איפסלו בלינה. הואיל ואיקדשו קדושת הגוף הוו להו כאימורי קרבן: **חזקיה אמר.** הא ודאי מלית למשמע מינה דאין שיעור למים אבל קידוש שלא מדעת לא שמעינן מינה וטעמא דמתני' דלא מייתי במקודשת דמאן דחזי להו למחר דשקלי להו מתוך כלי שרת סבר לדעת שיקדשם כלי ניתנו בו מאתמול וכיון דאין שיעור למים קדשום הכלי וקא חזי דמנסכי להו ש"מ אין לינה מועלת בנסכים ונפקא מינה חורבה: **ר' ינאי אמר.** אפילו תימא יש שיעור למים ואפ"ה נפק מינה חורבה: **גזירה שמא יאמרו לקידוש ידים ורגלים.** לכהן גדול מלאום וקדשום בכלי שאין מקדשים ידים ורגלים אלא במים מקודשים דומיא דכיור שנמשח בשמן המשחה ומקדש את מימיו והם לקידוש ידים ורגלים ואף קיתון של זהב שהיו עושין לכבודו של כ"ג לקדש הימנו ידיו ורגליו כדאמרי' בסדר יומא פ' טרף בקלפי (דף מג:) מקודש היה ואתי למימר הכא לקידוש ידים ורגלים מילאום ולית להו שיעורא שאפי' הוה ק' לוגין ראוין הם לכלי ונתקדשו וכי חזי דמנסכי להו אמר אין לינה מועלת בנסכים: **ואמאי.** מים מגולין פסולין: **לעבריניהו במסננת.** קוליי"ר בלע"ז מסננת שמסננין בה קונדיטון כמו שעושין בעלי חנויות שתלוי כמין כברה ובו אבקת רוכל ויין ותחתיה כלי והקונדיטון מסתנן לתוכו: **יש בו משום גילוי.** אם הניחו בלא שמירה כשיעור שהיית גילוי המפורש בהכל שוחטין (חולין י.) כדי שיצא נחש מתחת אזן כלי וישתה ויחזור לחורו ואסורה בשתיה: **התחתונה.** כלי התחתון:

הדרן עלך לולב וערבה

החליל חמשה וששה. פעמים שהוא ששה ימים פעמים חמשה: **וזהו חליל.** שהיו מחללין לרבות שמחה לבית השואבה דמפרש במתני' ד): **בית השואבה.** כל שמחה זו אינה אלא בשביל ניסוך המים כדמפרש [ע"ב] ושאבתם מים בששון: **שאינו דוחה כו'.** הלכך חל י"ט להיות בשבת פשו להו ששה חולו של מועד נמצא חליל ששה חל י"ט בחול הוו להו תרי יומי שבת וי"ט דלא דחי להו (שבת) פשו להו חמשה:

גמ'

ואי מייתי להו במקודשת איפסלו בלינה. וא"ת דנעשה כמי שמלאוהו הקוף כיון שנתמלאה שלא בזמנה דכלי שרת אינם מקדשים שלא בזמנו וא"ל משום דכי מטו לילי דבי שימשי תיקדוש דלילה אין מחוסר זמן ומיפסלו בלינה סוף סוף מאחר דקודם לכן נתמלאו יש לנו לחושבן כאלו מלאו הקוף כדאשכחן במנחות פ' שתי הלחם (דף ק. ושם) גבי לחם הפנים שסידרו אחר השבת שאפילו הוא על השלחן כמה ימים אין בכך כלום דנעשה כמי שסידרו הקוף וי"ל דלא דמי דשאני הכא דלא בעי (א) כהן בגדי כהונה במילוי וא"ת והלא צלוחית של זהב המחזקת שלשה לוגין מקודשת היתה דלא קתני שאינה מקודשת כדקתני גבי חבית ולא קתני שיהו מקדשין אותן בכלי שרת אחר קודם ניסוך וא"כ היאך היו ממלאין ממי השילוח הא מיפסלי ביוצא כיון דנתקדשו בכלי שרת כי היכי דמיפסלי בלינה וכן פי' בקונטרס בהדיא בריש שתי מדות (מנחות פז: ושם) גבי שלחן אבל מקדש ליפסל בלינה וביוצא ובפ' המזבח מקדש (זבחים דף פח.) מפרש בקונטרס אבל מקדשין ליפסל אם יצא חוץ לקלעים או נגע בו טבול יום וגם רבינו שלמה פירש פ"ב דזבחים (דף כ: ושם) גבי יציאה מהו שתועיל בקידוש ידים ורגלים כדרך כל הקדשים (ב) הנפסלים ביוצא והשתא קשה ממי דצלוחית דלא מיפסלי ביוצא ומיהו אין מכאן קושיא כל כך דאין כלי שרת מקדש בחוץ עד שיכנס לפנים כדאמר שמואל בהדיא בשילהי המזבח מקדש (שם דף פח.) דכלי שרת אין מקדשין אלא מתוכן ואין מקדשין אלא מבפנים אבל קשה מפ"ק דמנחות (דף ט. ושם) דפליגי בבללה חוץ לחומת עזרה דריש לקיש אמר כשירה דמלכהונה לא בעיא פנים נמי לא בעיא ור' יוחנן אמר פסולה כיון דעשייתו בכלי נהי דכהונה לא בעיא פנים מיהא בעיא אלמא בפנים מתקדשא ואפ"ה לא מיפסלא ביוצא וכן משמע בפ' התכלת (שם מז.) דאמר רב ששת הני תנאי כרבי סבירא להו דאמר שחיטה מקדשא פי' דאיפסלא ביוצא ובסוף (ג) שמעתין (דף מח.) קאמר הא דלא כרבי דאי כרבי כיון דאמר שחיטה מקדשא דפריך להו היכא אי אברא איפסלי ביוצא משמע דוקא משום דשחיטה מקדשא הוא מיפסל ביוצא הא לאו הכי לא אע"ג דרבי אית ליה תנור מקדש במנחות פרק רבי ישמעאל (דף עב:) מיהו יש לדחות דבאין עם הזבח שאני דהא נסכים הבאים עם הזבח לא מיפסלי בלינה אלא בשחיטת הזבח כדאמר זעירי בפרק התודה (מנחות עט.) ואלו בפני עצמן תנן במס' מעילה (דף י.) קידשו בכלי נפסלו בלינה ועוד יש לדקדק מההוא דתנן פרק שני דמעילה (שם) קדשו (ד) הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה ולא קתני וביוצא אע"ג דגבי עופות וזבחים הוה מצי למיתני ליה ולא תני ליה איידי דלא תני ליה גבי שתי הלחם ולחם הפנים ומנחות לא תני ליה בהנהו והא דאמרינן בפ' כל שעה (פסחים לו.) גבי לישה דמנחות נהי דבזריזין ליתא במקום זריזין איתא אורחא דמילתא הוא דדרך לעשותה במקום זריזין ויליפה דקידוש ידים ורגלים לאו משום פסול יוצא הוא אלא כדקאמרינן התם כיון דפריש אסוחי אסח דעתיה והא דדייק פרק שתי הלחם (מנחות נה:) אמרת ליפתן ועריכתן מבחוץ אלמא מדת יבש לא נתקדשה וכן בסוף כל המנחות באות מצה (שם סג.) דדריש ר' שמעון תנור תנור שתי פעמים שתהא אפייתן בתנור ושיהא הקדישן בתנור ופריך מהא דתנן ר"ש אומר לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשירות בעזרה וכשירות אבי פגי לאו משום דאי מקדשא הוי מיפסיל ביוצא אלא משום דדבר מכוער הוא להוציא דבר לחוץ שנתקדש וא"ת כיון דבקדושת כלי לא מיפסלא ביוצא מנחת כהנים וחביתי כהן גדול דלית בהו קמיצה ונסכים הבאים בפני עצמן אימת מיפסלי ביוצא וי"ל ודאי דבאותן מועיל קידוש כלי דכוותיה אמרינן בסוף ב"ש בזבחים (דף מה:) יש לו מתירים משקרבו מתיריו אין לו מתירין משיקדשו בכלי ואם תאמר לפי מה שפירש' דכלי שרת אין מקדשין אלא בפנים אם כן אכתי תיקשי לן ונייתי במקודשת ולא יכניסום בעזרה עד לאחר עמוד השחר כדי שלא יפסלו בלינה וי"ל דא"כ מה יועיל שתהא מקודשת ועוד דדבר מכוער הוא להשהותם כל כך בכלי שרת בחוץ:

חזקיה אמר כלי שרת אין מקדשין שלא מדעת. תימה דבפ' התודה (מנחות עח:) פליגי בתודה ששחטה על שמונים חלות חזקיה אמר קדשו ארבעים מתוך שמונים ר' יוחנן אמר לא קדשו ומסיק אביי דפליגי בכלי שרת מקדשין שלא מדעת חזקיה סבר מקדשין וכמו כן קשיא דרבי יוחנן אדר' יוחנן דרב פפא קאמר התם דכ"ע כלי שרת מקדשין שלא מדעת ובפ"ק דמנחות (דף ז. ושם) גבי קמיצת פסולין דתניא לא שנו אלא קמץ אבל קידש פסל ופריך וכי מהדר ליה לקומץ לדוכתיה ליקדש וליפסול א"ר יוחנן זאת אומרת כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת ומיהו דר' יוחנן איכא לשנויי שאני תודה דמתוך שמקדש מ' מתוך פ' מדעת מקדש נמי שלא מדעת אבל מהך קשה שאין שיעור למים ואפ"ה אין מקדשין שלא מדעת וי"ל דשאני הכא שלא בזמן הוא אע"ג דאמרינן בסוף שתי הלחם (שם ק.) דכלי שרת מקדשין שלא בזמנו מ"מ גרע שלא בזמנן מבזמנן לענין שלא מדעת:

הדרן עלך לולב וערבה

החליל. הא דלא קתני כיצד יום טוב שחל להיות בשבת חליל ששה ובשאר כל הימים חמשה כדלעיל בפרק לולב (דף מג:) משום דבעי למיסמך ולמימר חליל של בית השואבה דדייק מינה בגמרא האי הוא דלא דחי הא דקרבן דחי:

שאינו דוחה לא את יו"ט ולא את השבת. אע"ג דחליל אינו אסור אלא משום שמא יתקן כלי שיר כמו לא מספקין ולא מטפחין דפ' משילין (ביצה דף לו:) וקיי"ל דאין שבות במקדש בית השואבה שאני כדאמרינן בגמרא דאינה אלא משום שמחה יתירה:

מסורת הש"ס

א) מנחות דף ז. עח: [סוטה יד:], ב) ב"ב דף צז: [ב"ק קטו:], ג) [במשנה תרומות פ"ח מ"ז איתא כה"ג ור' נחמיה מתיר אמנם בברייתא דמייתי הכא מפורש טפי הלכך מייתי הש"ס הברייתא], ד) [לקמן נא.].

◆

תורה אור השלם

1. וְכִי תַגִּשׁוּן עִוֵּר לִזְבֹּחַ אֵין רָע וְכִי תַגִּישׁוּ פִּסֵּחַ וְחֹלֶה אֵין רָע הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ הֲיִרְצְךָ אוֹ הֲיִשָּׂא פָנֶיךָ אָמַר יְיָ צְבָאוֹת: מלאכי א ח

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואי מייתי וכו' דלא בעי כהן ובגדי כהונה: **(ב)** בא"ד כדרך כל הקדשים בכלי הנפסלים: **(ג)** בא"ד דאיפסלא ביוצא ובסוף ההיא שמעתא קאמ': **(ד)** בא"ד קדשן בכלי הוכשרו וכו' יוצא הוא דהא קאמרינן התם אבל יציאה כיון דפריש וכו' אלמא מדת יבש לא נתקדשה ואפייתן בפנים אלמא מדת יבש נתקדשה וכן בסוף כל המנחות:

◆

מוסף רש"י

כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת. שהעותו בהן צריך שיתנהו לשם כך (סוטה יד:). **מסננת.** כלי על גבי כלי ונותנין השמרים בתוך העליון והוא ככברה והיין מסתנן מאליו **יש בה משום גילוי.** צריך לכסות העליון כדי שלא ישתה בו נחש, ואף על פי שהיין מסתנן והולך, חיישינן שמא יעבור הארס עם היין לתוך הכלי וכל שכן כשהתחתון מגולה (ב"ק קטו:).

הדרן עלך לולב וערבה

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פ"ג מהל' פסולי מוקדשין הלכה כ:

ע ב מיי' פ"ו מהלכות תמידין הלכה ו:

עא ג מיי' פי"א מהל' שמירת הנפש הל' יד:

עב ד מיי' פ"ו מהלכות אסורי מזבח הלכה י סמג לאוין שיט:

א ה מיי' פ"ח מהלכות לולב הלכה יג:

◆

לעזי רש"י

קוליי"ר (קולידויר"א). מסננת.

◆

רבינו חננאל

זעירי וחזקיה ור' ינאי חלקו בזה. ודבריהן פשוטין הן. **פיסקא** שהמים והיין מגולין פסולין לגבי מזבח. ירושלמי מה טעם, דכתיב ושה אחת מן הצאן מן המאתים ממשקה ישראל, מדבר שראוי ישראל לשתותו. עד כאן מים, יין, א"ר שבתי שנאמר המשמח אלהים [ואנשים], אם אנשים משמח אלהים במה משמח, אלהים בניסוך שנא' בקודש הסך. **ואוקימנא** למתני' אפילו לר' נחמיה, דתני אימתי מסננת יש בה משום גילוי בזמן שתחתונה מגולה, אבל בזמן שהתחתונה מכוסה אע"פ שהעליונה מגולה אין בה משום גילוי, מפני שארס הנחש דומה לספוג וצף ועומד ואינו בוקע (המרשת) [המשמרת] של תחתונה. לא קא שרי ר' נחמיה כי האי גוונא אלא להדיוט דמשום סכנה, אבל לגבוה דמשום גריעותא הוא לא מכשר. וכי לית ליה הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא וגו'.

הדרן עלך לולב וערבה

החליל חמשה וששה. זה חליל של בית השואבה שאינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב.